

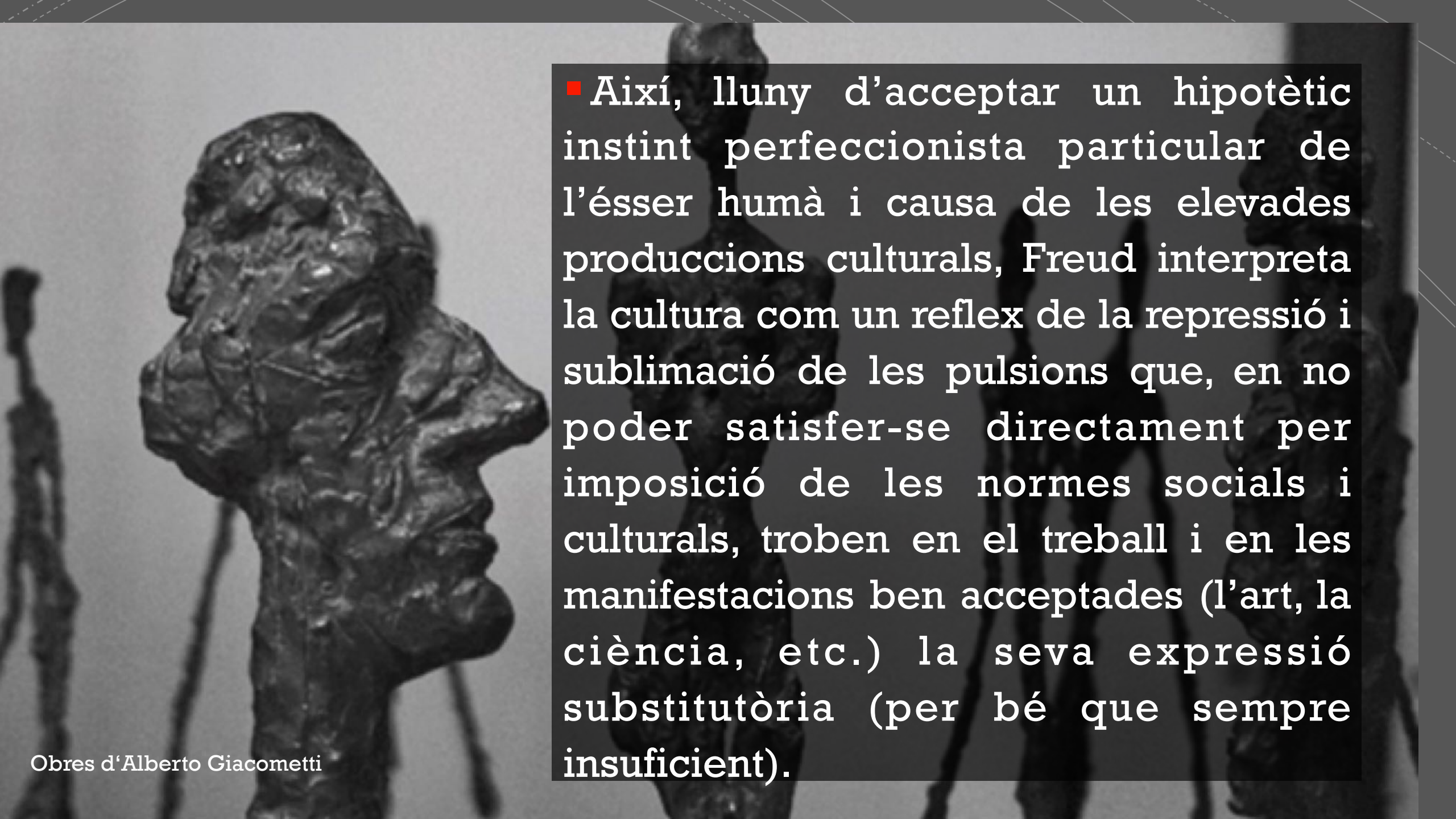

5. “EL MALESTAR EN LA CULTURA” (1929). ANÀLISI DE LA
CIVILITZACIÓ:
CULTURA I FELICITAT, TERMES OPOSATS

CULTURA I FELICITAT, TERMES OPOSATS

- La història de la civilització és un gran esforç per sotmetre, reprimir i sublimar les forces instintives de la naturalesa humana.
- A partir d'aquest principi, Freud explica l'existència de la cultura de manera psicològica i basant-se en els conceptes de la psicoanàlisi.

■ Així, lluny d'acceptar un hipotètic instint perfeccionista particular de l'ésser humà i causa de les elevades produccions culturals, Freud interpreta la cultura com un reflex de la repressió i sublimació de les pulsions que, en no poder satisfer-se directament per imposició de les normes socials i culturals, troben en el treball i en les manifestacions ben acceptades (l'art, la ciència, etc.) la seva expressió substitutòria (per bé que sempre insuficient).

Cita:

“Si la cultura imposa sacrificis importants no solament a la sexualitat, sinó també a l’agressivitat humana, podem comprendre millor per què a l’home li és difícil de trobar la felicitat en la cultura. De fet, l’home primitiu ho tenia més bé, perquè desconeixia qualsevol restricció de l’instint. En canvi, les perspectives de poder fruir molt de temps d’aquesta felicitat eren molt escasses. L’home civilitzat ha canviat una part de les seves possibilitats de felicitat per una altra part de seguretat.” (S. FREUD, *El malestar en la cultura*)

- Quina és, doncs, la sospita de Freud? La cultura: progrés o repressió? Segons Freud, els sacrificis que imposa la cultura del present als impulsos naturals de l'individu crea un estat de repressió cada cop més accentuat i que fa de la felicitat un ideal problemàtic. “No ens sentim còmodes en la civilització del present”, diu Freud. El progrés ha convertit l'home en un Déu de la tècnica, un Déu que ha construït molts objectes, però, que no el fan feliç.

■ Per tant, la conjugació de la cultura occidental i la felicitat desitjada és un objectiu difícilment assolible, perquè mentre l'una exigeix repressió i culpabilitat, l'altra demana llibertat i plaer. I quan més avança la civilització menys possibilitats de felicitat ens van quedant. El diagnòstic freudià és ben pessimista, el resumeix aquesta sentència: “La felicitat no és pas un valor cultural”.

Cita:

“La societat civilitzada, que exigeix el bon obrar, sense preocupar-se del fonament instintiu del mateix, ha guanyat, doncs, per a l’obediència o la civilització un gran nombre d’homes que no segueixen en això la seva naturalesa. Animada per aquest èxit, s’ha deixat induir a intensificar en grau màxim les exigències morals, oblidant així els seus participants a distanciar-se encara més de la seva disposició instintiva. Aquests homes es veuen imposat un escanyament continuat dels seus instints, la tensió dels quals es manifesta en singularíssims fenòmens neuròtics de reacció i compensació” (S. FREUD, *Lliçons introductòries a la psicoanàlisi*).

Les forces inconscients de la ment : la violència, fundadora de l'ordre moral

Fotograma
de la pel·lícula: Shine

- La moral necessita d'una consciència moral. La consciència moral neix de la relació de dependència entre l'infant i l'adult-pare. L'infant és un ésser indefens, la seva existència està en mans de la voluntat de l'adult. El temor a ser abandonat, a perdre la vida és el que obliga a l'infant a acceptar sense condicions les normes imposades pel pare. L'infant tem que si no ho fa perdrà l'estimació del seu pare i en conseqüència la seva protecció.

- La figura del pare és objecte d'una ambivalència emocional per part de l'infant: d'una banda és odiada (representa l'autoritat, la violència, el càstig), d'altra banda és estimada (representa la seguretat, la vida, la força, la saviesa).

- Amb la interiorització de les normes morals, s'interioritza també la violència paterna. El pare interioritzat es manifesta com una autoritat encara més eficaç que l'autoritat externa: sempre hi està present, cap acció se li escapa, actua fins i tot abans que l'acció s'hagi arribat a cometre. El malestar intern que provoca el sentiment de culpabilitat és l'efecte de l'acció violenta de l'autoritat interioritzada (Super-jo) sobre el Jo.

- ANÀLISI DE LA RELIGIÓ: UNA IL·LUSIÓ DEFORMADORA DE LA REALITAT

Vidriera de la cripta del parc Güell. Barcelona, 1914.

- Freud explica el sentiment religiós de manera psicològica: l'home religiós es comporta com un nen i retorna (regressió) a formes de conducta inadequades (vol tornar a sentir aquella seguretat i protecció infantil davant del pare). Així, segons la psicoanàlisi “el Déu omnipotent no és, psicològicament, sinó una substitució del pare”.

Freud interpreta la religió com una **il·lusió**, una fantasia, un intent de realitzar els desigs més intensos i antics de la humanitat (seguretat, protecció, justícia, immortalitat). Ens cal créixer, madurar i acceptar la realitat tal com és, per això hem d'abandonar aquesta actitud infantil, aquesta "il·lusió auto-enganyosa". La religió no és res més que una "infantilització" (Déu = pare protector) de la vida adulta, una regressió.

Cita:

“Si volem adonar-nos del poder de la religió, haurem de fer-nos present tot el que pretén procurar als homes. Els explica l’origen i la gènesi de l’Univers, els assegura protecció i joia final en les vicissituds de la vida i orienta les seves opinions i els seus actes amb prescripcions que recolza amb tota la seva autoritat. La psicoanàlisi ha aportat la darrera contribució a la crítica de la concepció religiosa de l’Univers, tot atribuint l’origen de la religió a la necessitat de protecció del nen inermes i feble, i deriva els seus continguts dels desigs i necessitats de l’època infantil, continuats en la vida adulta”. (S. FREUD, *Inhibició, símptoma i angouxa*)

CONEIX-TE A
TU MATEIX -
EPÍLEG

ACTIVITAT: ÀREA DE CONTINGUTS (40%)

Treballarem amb els criteris d'un treball en grup, però serà de caràcter individual.

TEMA PRINCIPAL: La interpretació dels somnis segons Sigmund Freud.

Continguts (s'ha de seguir la base d'orientació dels treballs):

- 1- Concepcions dels somnis anteriors a Freud.
- 2- Relació entre somni i desig.
- 3- Contingut manifest i contingut latent.
- 4- Crítica de Freud a les simbologies i interpretacions estàndard dels somnis.
- 5- Mètode freudià d'interpretació dels somnis.
- 6- Procés d'elaboració dels somnis: condensació, desplaçament, representació plàstica i elaboració secundària.
- 7- Tres exemples d'interpretacions dels somnis fetes per Freud.
- 8- Comparació i crítica personal (posant-nos en el paper de Freud) a la interpretació dels somnis que trobem habitualment a internet.

Realització del treball: 3 sessions.